På fjärran stig Poetiska resebilder

af Alfred Jensen

GÖTEBORG WALD. ZACHRISSONS BOKTRYCKERI 1893

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna diktsamling utkom 1893, när författaren redan i tio år hade varit verksam som översättare av rysk poesi. Även här handlar det i flera fall om översättningar eller tolkningar av östeuropeiska diktares verk, men källorna anges för varje dikt. Exemplaret i Linköpings stadsbibliotek avfotograferades i juli 2017.

Till ”Osvald.”

På en väns graf.

Innan skymningsbrasan är förkolnad i den tröga vinterkvällens stund, dröj hos mig, du kära, bleka vålnad, än en flyktigt ilande sekund! Tag min hand som fordomtima! lätta hvad du har på hjärtat och berätta för din vän i saga och i sång, hur det annorlunda var en gång!

Då, i våren, var det ändå härligt, när af lifslust all naturen sjöd, när hvar fiber spändes så begärligt efter njutning, och den unges glöd ej af något kunde släckas. Tankar, stora tankar lyfte modigt ankar för att segla öfver tidens sjö till lycksalighetens drömda ö.8

Som en fågel sluppen ut ur buren, flög du kring förutan eget bo, och din varma kärlek till naturen skänkte vingar åt ditt hopp, din tro. Syften liberala och humana skref du på din röda frihetsfana, och hvarhälst ett mänskohjärta led, grät ditt känslofulla sinne med.

Idealen skulle aldrig kallna; handling ur sin löftesrika knopp skulle gå i blom, och alla fallna män och kvinnor åter resas opp. I den fria, ljusa republiken skulle alla hungerfulla skriken tystna bort, och hvarje valkig hand knyta dig ett ärligt brödraband.

Skål! . . Men hvad? . . jag känner ej igen dig!

Hvadan denna trötta, tunga min?

Har din hjärna blifvit så eländig,

att hon inte tål en droppe vin?

Ditt nervösa fin-de-siècle-hjärta —

lider det af någon hemlig smärta,

som sig speglar, lik en upprörd flod,

på din bleka hy, nu röd som blod?9

Och du gråter? Stackars gosse, luta dig ett ögonblick mot vännens bröst! Skratta inte så förryckt och sluta upp att häda med så ömklig röst! Hviska sakta ordet! låt mig veta hemligheten! — Kan du ej arbeta? Har du snärjt din vilda fantasi i en sjuklig ärftlighetsmani?

— Låt mig få af sol och ljus en strimma! — Är då världen bara mörk och hård? Lyssna noga och du skall förnimma

nya tiders klingande ackord, ljufva och som svärdshugg dock så skarpa, från den än ej födde bardens harpa! Men till dess du nöjas får, kamrat,

— liksom vi — med lumpna surrogat.

Ser du, Osvald, den som sig i världen ensam ställt, får också tillse själf, att han lyckas göra djärfva färden, om ock genomvåt, på lifvets älf. Och fastän du blott en vrångbild nådde af hvad kärlekssjuka hjärtat trådde, finns en kvinna dock, som på dig tror: denna kvinna är din gamla mor.10

Minnes du ej mer, hur gossen tumlat hurtigt om i nordens friska luft? Ha morfinens onde andar grumlat så totalt ditt minne och förnuft? . . . Stackars fågel med den brutna vingen, sänk dig ner i djupet! Kanske ingen mer än jag skall minnas, hvar din graf bäddad vardt i lifvets vilda haf.

Brasan slocknat. Det är skumt härinne; drömmens skuggor skingra sig och fly. Men jag dröjer vid ditt kära minne än, då dagen svagt begynner gry. Må af solens klarhet jag mig stärka för att, innan natten kommer, värka — denna natt, som i sitt mörker gömt, hvad den döde ädlast känt och drömt! Julerftøn i]©ei?lir).

|ing bång! bing bång! Klockan bjuder aftonsång. Hennes lungor väldigt andas, och med hennes stämma blandas hundra andra klockors kör. Nordanvinden ljudet för längs den gasbelysta raden af palats i jättestaden, tills det ut i rymden dör.

Bom bom! bom bom! Utur höghvälfd helgedom maningsrika klockan stämmer upp en sorgesång om jämmer,14

om bekymmer, nöd och brott, om förförda kvinnors lott. Hennes kläpp med bäfvan sjunger än om kärlek, än om hunger, okänd i de rikes slott.

Bim bum! bim bum! Helgdagskvällen stundar. Stum i fabriken står maskinen. Sotig man med sträfva minen stoppar slanten i sin blus för att köpa, hvad hans hus och hans bleka barn behöfver. Något blir väl alltid'öfver till ett ärligt julerus.

Bing bung! bing bung! Nu är sliten pänningpung fylld som bibeln är af under. Höga priser, goda kunder hela dagen, Israel! Du kan vänta lugn och säll, Ahasver, tills du befrias af din kommande Messias, som vardt född i denna kväll!15

Bim bam! bim bam! Guld- och pärlesmyckad skam på kaféets soffor dväljes. Hedern offras, dygden säljes just i afton allra bäst. Skratt och löjen — men härnäst famnar dem en annan boning: julens ande utan skoning hämnas julens störda fäst.

Klang kling! klang kling! Klockor, stämmen upp i ring! Må en ton, en enda bara, dallra än med rena, klara återljud i mänskobröst, hvilka trängta efter tröst! Ringen in den nya tiden, friheten och samhällsfriden med er kopparhårda röst! En sfopsfertzlsLileL

röj än ett ögonblick vid min sida! Det är för tidigt att skiljas åt. Så hastigt aftonens timmar glida, och som du vet, kan jag inte lida att sedan ströfva på ensam stråt. Nej, låt oss stanna en stund och dricka ännu en sej del, min enda flicka, ty kort är lifvet och konsten lång» . . .17

De sutto båda i kvaf salong, där förr de träffats så mången gång, där ölet pumpades upp behändigt, och där det röktes och åts beständigt, och där biljarden var sällan fri. Hon åt en smörgås; han, kandidaten, som nästa år skulle doktor bli, som vanligt höll sig till varma maten; han lagt beslag på en Schweinebraten och bjöd åt henne en omelett.

Hon undanbad sig på tusen sätt med tacksamt leende mer förtäring, fast hennes matlust var ganska stark (ty sy i veckan för åtta mark ger knappast medel till riklig näring): »Nej, blott en kaffe med bröd! jag törs och vill ej tömma din stackars börs, hvars magra kassa kanske är lånad. Men kan du hjälpa för nästa månad med hyran ...»

Lustigt han slog sin arm kring hennes midja och hastigt tryckte på hennes läppar en kyss så varm. Ej var han rädd för sitt goda rykte,18

att någon annan dem skulle se,

ty andra gjorde precis som de.

Ej mycket talade de; i stället

de hörde tankspridda på kapellet,

som blott bestod af fioler tre

och flöjt, som spelade i detsamma:

»Wir brauchen gar keine Schwiegermama».

Musiken tydligen på sitt vis

bereda ville en enkel hyllning

åt detta smäktande paradis,

som ej var guld, utan blott förgyllning.

För stunden var hon dock kanske sann

den känsla, som hos dem båda brann,

och ur hvars domning de icke väcktes

förr än af kyparen gasen släcktes.

Med armar lindade kring hvarandra förtroligt börja de hemåt vandra. Men plötsligt ryckte hon lös sin hand och sade sakta: »gå hem, jag ber dig! jag vill gå ensam, ty ingen ser mig, och ingen gör mig det minsta grand . . .»19

De stördes plötsligt af hesa skratten från några kvinnor, som döko fram med bleka kinder och blick, hvars skam sig visar endast i mörka natten, då drakar rufva på snöda skatten.

Hon hade blifvit helt allvarsam; i hennes ögon det sällsamt lyste, och nästan klagande tonen ljöd, då hon med handen sitt afsked bjöd. Han ofrivilligt af ängslan ryste, stod kvar orörligt och såg sig om; hans blickar sökte den gråa lufvan med hvita plymen, som småningom försvann. Det tycktes för honom som hon hade nickat åt pickelhufvan, som henne hotfullt till möte kom.

Och så försvann hon i nattens mörker . . .

Hvarthän? det talar ej gatan om. Men går hon vilse, kanhända hafver herr kandidaten ett nytt kadaver. staden, der sablarne skramla och börsmännen hafva så brådt, sig hungriga skepnader samla och stryka kring konungens slott. Vid Domen, som uppå sitt sköte kupoler så smaklösa bär, där stämma de brödlösa möte: Käjsar Wilhelms lustgård det är!

Då hungern dem blifver för bister, de skämta så hånfullt och gällt med hetsande socialister, när vaktparaden har skrällt.

I h usfjjetpf sn.

(De ohängdes ballad)

»C'est le verger du roi Louis».

Gringoire.21

Vid kvällens elektriska strålar de »hänga» dock ännu där, men slottet af kronljus prålar: Käjsar Wilhelms lustgård det är!

De arma, af djäfvulen hörda, de knota mot spanmålstull och militarismens börda, som tynger för furstarnes skull. Men pickelhufvorna alla så girigt församla sig här, ty här kan polisen befalla: Käjsar Wilhelms lustgård det är!
'øncm ef cipcenses!

|jp||jär låg elektriskt skimmer'öfver »Lindén»

i sommarkväll; där var belyst och gladt. Kastanjers kronor vaggades af vinden, och månens fulla skifva lyste matt ner från sin mörka, skybeströdda himmel. På gatorna ett stim och brokigt vimmel af högtidsklädda skaror tydde, att det var en fäst, som skulle firas rundligt; att folket skulle få en högtidsdag med ögonfägnad af diverse slag och en gång rycka upp sig riktigt grundligt från hvardagslifvets enahanda slit. Hofleveransen med sin kända flit23

förträffligt i det svåra värfvet lyckats

att visa undersåtlig tro och nit:

Hvar vägg med mattor och med vimplar smyckats,

dem blåsten sakta svängde hit och dit.

Guirlander, kransar uti långa banor,

garnerade med fosterländska fanor

i kända färger: röd och svart och hvit,

kring stänger slingrats, hvilka högt som master

mot skyn sig resa med förgylda kronor

och Berolinas vapensköld: en björn.

Och här och hvar i gips och alabaster

stå såsom hedersvakt i gatuhörn

borussior och vördiga matronor

samt hjältar med och utan käjsarörn.

Det där — det kostar pängar; men om pungen

blir läns på några stackars tusen mark,

hur gärna offras de för en monark,

ty aldrig kan man göra nog för kungen!

För rästen hoppas man i tysthet på,

att andra skola efteråt bestå

fiolerna . . . Geschäftet och reklamen! . . .

Se, det är knuten! Och i värsta fall24

man nöjes med en orden, som nog skall

förgylla upp ens frodiga lekamen . . .

Ej långt från eriksgatan finns en gränd,

dit Edisonska ljuset än ej hunnit,

där gasen knappast mörkret öfvervunnit,

en ort, af stadens proletärer känd.

I underjordisk källare, dit sällan

en strimma sol sig vågar smyga fram,

som räddes hon för all den nöd och skam,

som ammas upp i den Zola'ska »Fällan»,

en sliten skara, tyst och allvarsam,

församlats denna afton, nu som fordom.

Men ej i kväll med kortspel, skratt och svordom

fördrifva de en ledig aftonstund:

de sitta tysta i gemensam rund,

hvar med sitt »hvita» öl framför sig. Linnet

är smutsigt; rocken lappad, halsen bar.

Af ler och murbruk spår ha lämnats kvar

på slokig hatt. Med köld och trots i sinnet

på korta frågor ge de snäfva svar.

Det var en bråkdel af de tjugutusen,

som aftonen förut enhälligt i

musikens tämpelgård, »Philharmonie»,

beslutit att ej bygga mer på husen,

på herrarnes palats, och att ej bli25

till freds med sina arbetsvilkor förr än de fått sin vilja fram. Om än för dörren elände stod med bitter hungersnöd, om barnet hemma fåfängt skrek på bröd — sak samma! Lösen hette: alla svälte! en hvar sig vise som en man, en hjälte, den där besjälas af kamratlig glöd, den där ej fruktar faran eller kvalen; som ej af skrämskott låter irra sig och fast besluten är att föra krig, ett krig på lif och död med kapitalen! . . .

Där satt bland andra i den skumma salen en gubbe med förtärd och böjd gestalt. Hans magra kind bar vitne, att han svalt; och att han hunnit sexti-, sjutti-talen, förrådde grånadt skägg. Men ännu kallt och mattadt var hans öga ej: där brann ännu den gamla elden, som då han ej räddes att för skott och hugg sig blotta, då han med vänner stred i samma stad och hjälpte till att resa barrikad på Breite Strasse anno 48, då blod i strömmar göts för — ja, för hvad? . . .26

»Nej, gossar — tog han slutligen till ordet

och slog sin skrumpna näfve hårdt i bordet —

att sitta så — det gör en inte glad.

Låt oss gå ut och titta på all ståten,

som de förvärfvat för vår sura svett,

för våra mödor och för hela bråten

af tullar och af skatter, de oss gett

till skänks och ...»

»Pojkar! har ni inte vett! — föll värden rytande i talet — visen, jag ber, respekt för mig och mitt geschäft! På min lokal ni måste hålla käft, ty annars blir det krångel med polisen!» —

»Nej, farfar han har rätt!», en yngling skrek,

som tycktes vuxen knappt ur barnaåren.

Hans nötta röck och byxor buro spåren

af arbetslöshet, och hans kind var blek

af kvalmig luft. Men munter var dock sällen,

som vore hela lifvet bara lek:

»Fastän vi blott få glädja oss åt smällen,

kan det bli roligt nog att se det lull

och grannlåt, som för italienarns skull

på gatan vräkes ut med fulla händer.Men nästa gång kanske vi bjudas med, och då . . .»

Han bet med sina friska tänder den sista tuggan af och sköljde ned sin wurst med snaps.

Så stilla, som den kom, gick flocken ut och följde flodens stränder, till dess man nådde fram till bryggan, som till trängsel fyllts af människor, som frästas att stå och vänta timtals på majestas.

Där låg elektriskt skimmer öfver »Linden»;

i fästskrud klädt var Hohenzollerns slott.

Stolt riksbaneren svajade för vinden,

och djupt i mörker höljda lågo blott

de båda förste käjsarnes palats,

ty inom dessa murar bodde sorgen:

Den gamle står ej längre på sin plats

vid fönstret i den enkla käjsarborgen;

i dödens rike, i en evig natts,

han äntligen har gått från strid till friden.

Och sonen, han hvars stämma snart blef stum,

fann tidig fristad i de tystas rum:

kanhända var han för human för tiden,

och därför slapp han snarligt undan striden . . .28

Men plötsligt börjar detta publikum

af myriader hufvuden att bölja

som axen på ett rågfält. Af och an

man rör sig, trängs och knuffas om hvarann.

Hvad är på färde? Hvad skall nu väl följa?

Kanhända kommer han, hvars makt är stor,

han, som af slumpen född att herska, sätter

sin lit till Gud och sina bajonetter,

och som af höga mål besjälad, tror

sig kunna ränsa bort allt ondt, som gror

i djupa samhällslagren inom staten? . . .

Nej, ännu synes icke potentaten; ännu den ljufva timmen icke slår, och intill dess det goda folket får sig nöja med de många surrogaten, som fägna preussiskt öga: gardes-du-corps. Längs gatans båda sidor bataljoner marschera upp behändigt ett, tu, tre och skodda klackar mäktigt eko ge. Först skymtar fram ett batteri kanoner — det Edisonska ljuset lyser upp i magisk glans presenterna från Krupp. Så följa i oöfverskådlig trupp med hvita kyller smyckade dragoner —29

en krigisk renässans, en jättegrupp från romartiden. Blanka hjälmen strålar i kapp med dragen pamp. Med smidig lans ulaner spränga fram på ystra fålar, husarer och allt annat, som af glans i Spandau, i Berlin och Potsdam fanns. För vapenrasslet skygga, »Lindens» dufvor flytt undan till en mindre bråkig vrå; kanske de blifvit skrämda bort också af metropolens barska pickelhufvor och af den jättekor, som tungt och hårdt från fjärran tränger hit: »Es braust ein Wort»

Polisen skötte ej sin uppgift illa; den värnade den ordning och den takt, som plägar kallas för den mönstergilla; och gaf ej någon på kommandot akt, behöfdes blott med hvisselpipan drilla, och gatan ränsad vardt med öfvermakt.

Det lyste till uti den gamles öga, där styf han stod vid trottoarens rand; på bleka kinden tändes svagt en brand, och på kommandot aktade han föga.30

»Nå, gubbe, hör du ej det minsta grand? Att trotsa myndighet — det vore snyggt! Det kan gå an vid sträjker och på krogen, men ej för den, som kallas kungatrogen!»

Men lugnt stod gubben kvar med knutna knogen

och såg framför sig trotsande och tryggt,

till dess ban omildt greps af detektiven.

Men i det samma genom luften skar

en blixt och blodröd strimma se'n: det var

den unge, hvilken rusat fram med knifven

att hjälpa farfar: »Usling — skrek han — har

ni inte hjärta? vågar ni att bara

på ålderdomen hancl? . . . kom ej för nära,

ty öfver mig går vägen till min far!

Om mänskor tiga, skola stenar tala

en gång sitt: lefve högt den sociala — —»

Han hann ej tala meningen till slut, då han af åtta starka näfvar trycktes mot jorden ner och lika hastigt rycktes från den af häpnad stumma hopen ut. Han fördes bort. Hvart? där han var förut31

en gång för icke länge se'n och gratis af kronans hårda kaka fick en bit, i Plötzensee, ej långt från Moabit, då ock för crimen lcesce majestatis, en oförlåtlig synd, som ej nog svårt bestraffas bör. Det låter kanske hårdt, men sådan är nu tingens gilla gång, och sens moralen blir af denna sång: När furstar äro hos hvarann på gästning, får mången fattig sate slita fästning.

Det var för rästen blott en episod, om hvilken prässen knappast något visste; den kostat bara några droppar blod (ty knifven endast ytterhuden riste) och sköljdes bort af denna nöjens flod, som göt sig öfver staden. Eftertryckligt det fastställdt blef, att folket var så lyckligt just denna kväll: de hade Bier och dans; de fingo sola sig i nådens glans, och mången moder visa fick för ungen, som hon på armen bar:

»Hurra! där rider kungen!»

“Alla dödas dag.“

(Den sista söndagen af det preussiska kyrkoåret.)

I kyrkoårets sista natt, då mörkret famnat dödens gårdar, och månens skimmer lyser matt och spöklikt ner på kors och vårdar; då öppnas glömskans sarkofag, fantomer spränga murken kista, och marmorns spröda väggar brista: I dag är alla dödas dag.Till tufvorna i frusen park

sin kosa liemannen ställer

och mönstrar stolt som en monark

gin här och sina citadellet

Han ser därpå med välbehag;

han vinkar gladt med skrumpna händer

och ler så godt med nakna tänder:

I dag är alla dödas dag.

Han ropar högt: »I alle, som betyngda möden edra leder och plågens, kommen till mig! kom och jag vill vederkvicka Eder! Förfärens ej för mig, ty jag kan göra alla böner hörda! Mitt ok är lustigt, lätt min börda. I dag är alla dödas dag.»

Och si! de komma: trupp på trupp, den tysta bataljonen stiger ur sina mörka celler upp i månens skumma ljus och viger sitt nyår in med dryckeslag. Kring liemannen de sig samla, och skynken fladdra, knotor skramla: I dag är alla dödas dag.34

De komma, fiende och vän, förutan glädje, utan smärta: förförda kvinnor, fallna män med tomma refben utan hjärta. Af nöd förvridna anletsdrag ha glättats ut; här både rika och fattiga ha blifvit lika: I dag är alla dödas dag.

Här går Raskolnikov, vår vän, vid kammarherre Alvings sida, och ädle grefvar Den och Den med Babels mör förtroligt skrida, och börsmän af diverse slag med sten i bröstet, guld i pungen. Hurra! Där kommer själfva kungen! I dag är alla dödas dag.

Men tyst i dessa gastars ring en ensam yngling står.. Bedröfvadt hans brustna ögon irra kring, och kalla nordan vind en röfvat hvar tår från kinden, blek och svag . . Hvem är det? Jag?! Det vore löjligt. Så ful? — Nej, det är inte möjligt. . I dag är blott de dödas dag!»Hej! ropar liemannen. Skål för dig och för din trogna flicka! Ur hennes söta hufvudskål det nya året till vi dricka. Töm glaset i ett andedrag, ty här är inte värdt att sörja! Nu skall det rätta lifvet börja: I dag är alla dödas dag!

»Så börja vi vår domardans med käjsar Nero midt i ringen. Kung Salomo i all sin glans — det lofvar jag — var klädd som ingen af oss. Fru Messalina! tag och bjud till valsen Ahasverus! Fiolerna bestås af klerus: I dag är alla dödas dag!

»Bror Lazarus, var inte rädd och buskablyg för Rothschilds tadel, fastän du ej i frack är klädd: du är ju själf af gammal adel! Släng bort vid midnattklockans slag din nötta krycka! bjud den trollska och nakna Dido upp till polska: I dag är alla dödas dag!36

»Kom med, herr Doktor, på ett hörn Här är ni självklart hedersgästen. Ni ar den bäste arrangörn af denna glada nyårsfästen

— näst krutet och mitt eget jag. —

— Ja, sälle ären I, som sofven! En skål för tsaren! lefve påfven! I dag är alla dödas dag!» ßen l)elique ^epørau^.

ørønå Hradschixi, i det gyllne Prag, ffåfr en väldig silfversarkofag är katedralens prydnad. På vakt kring kistan finnes det symboler utaf Ödmjukhet, af Kärlek, Tro och Lydnad.

Till helgonskrinet tschechen går att breda uppå hjärtats sår latinska böners plåster, ty kistan gömmer Nepomuk: åt honom offras mången suck och månget pater noster.38

Här biktas det för skägglös klerk, och här fullbordas undervärk, dem ingen än förklarat, ty bikten är ett sakrament, och ännu har det aldrig händt, att Nepomuk har svarat.

Men djupt inunder Hradschins slott den breda Moldau har så brådt att vattna Böhmens näj der. Den ock har undfått mången bikt om synd som ångrats, nöd som tiggt om kärlek och om f äj der.

Det säges, att af Venceslav Jan Nepomuk i nattlig graf och flodens mörker sänktes, ty från den minnesrika bron det fromma Böhmens skyddspatron af lömska händer dränktes.Men drottningen i gyllne Prag, som funnit nådigt välbehag i tyste tempelsvennen, hon sörjde djupt hans ändalykt, som hade man från henne ryckt den allra bäste vännen.

Om mot sin makas biktefar kung Wenzel grundad misstro bar, af hofmän förespeglad — det är för ingen dödlig kändt, ty bikten är ett sakrament och — kvinnans mun förseglad!

Men silfverkistan i Sanct Veit bevarar ömt de ben, man lejt från någon multnad stomme, och djupt inunder Hradschins slott den breda Moldau har så brådt att skynda från de fromme.]f^åsl^netff i cn 1^ypl^ø:.

et var en gång . . .

Det var en sydländsk vår just vid den lilla kyrkan, hvilken står på kala kullen, dit jag mig förirrat. Mitt öga länge nästan själlöst stirrat på murarne, som buro tidens spår, och på kupoln med korset högt i toppen — ett väldigt hufvud på den magra kroppen.

Det var en lördagsmidnatt, vårligt ljum och dårande för stämningslystna sinnen. Den lilla helgedomen låg där stum och rufvade på helgonskrin och minnen. Där nedanför på slätten sågs i skum belysning af den trinda månens skimmer en mängd små hus af lera och af timmer.41

Ur ingen skorstensöppning smög sig rök; det goda folket, trött af veckans stök och stora fastans svält, en smula blundar bland svin och höns, bland oxar, får och hundar, till dess det stora ögonblicket stundar, då man får äta mer än salt och lök . . .

Bing bång! bing bång! klockorna klämta sin klagande sång. Repen bli ryckta af valkiga näfvar; i mäktiga hvalfvet det ekar och bäfvar; det knakar och gnisslar i murknande golf,

då klockan slår tolf. Hon bringar ett budskap med slagen de döfva och väcker ur dvalan de släkten, som sofva.

Bing bång! bing bång! I natten de mäktiga ljuden sig sprida från kyrkan till byn och till slätterna vida. Kupoln är för klangen för trång.

Med ens blir lif i byn. Ur fönstergluggar af ljus och bloss små strimmor tränga ut. Familjefadern sina ögon gnuggar, och hönsen spritta till vid hundens tjut.42

I vrån tänds lampan och med trenne fingrar för helgonet man korsets tecken gör. Man kläder på sig fästligt, som sig bör, och strax till kullen, hvarifrån man hör hur klockan klingar, sig en skara slingrar. Den ene går till fots, den andre kör, men allesamman hafva synbar brådska att komma dit, ty det skall firas påska.

I kyrkan drefs jag in bland dessa flockar. Med helig rökelse i skrumpen hand en gammal pop med långa, hvita lockar sig oupphörligt för ett helgon bockar, utaf hvars uppsyn jag ej såg ett grand, och mumlar, som det höfves i ett kloster, på obegripligt språk ett »pater noster». En annan, krönt med något hårlös hjässa, begynner rabbla upp sin gamla mässa och skriker än i bas, än i diskant. Men unge djäknar hämta fram ur skåpen en sirad skrud, bestämd åt öfverpopen.43

Mig var det hela längese'n bekant

och dock så nytt. Då mina ögon gledo

ut öfver dessa många ljus, som grannt

belyste detta glitterguld, de svedo,

och, tung till mods, jag närapå var redo

att spörja; är det värkligt Herrens hus?

och dessa kväfda suckars döfva sus

hur kan det hinna fram till ljusets källa?

kan en förnuftig sig så dumt förställa?

kan själen frälsas blott med känslorus? ....

Men alla dessa helga kyrkofäder, hvars ögon lyste genom plåt och läder, bestämdt lagt märke till mitt kätteri och stucko hotfullt fram ur mörka bräder. Gro' herrar! onda mån I dock ej bli, ty inte eger jag väl skuld däri, att slumpen födt mig i en annan kyrka, hvars får ej fullt så många helgon dyrka och trifvas mer i ljust än dystert rum?

Min hjärna trycktes, och min blick vardt skum. Att tänka mer jag knappast hade styrka och färdig var jag falla ner som de på kyligt golf, att korsa mig och be . . .44

Men prästen plötsligen ett ord förkunnar, som åter repas upp af hundra munnar: Han är uppstånden! Hvilken han? Kristos har stått från döden upp att frälsa oss! För tjugu sekler lät han sig förblöda, men står hvart år igen ifrån de döda att rädda trones barn från syndaskammen. Så kyssoms då som bröder! Amen! Amen!

Bing bång! bing bång! Klockan klämtar ännu en gång. Ändalupen är midnattsfästen; kyrkan lämnas till sist af prästen. Ljusen slocknat, och tyst är i byn. Månen bleknar på tunna skyn. Alla åter så roligt sofva. Klockorna klämta sitt sista döfva:

bing bång! bing bång! Påsken skall firas med vin och sång! jf^éi: tjx&f <zz stepper.

lädd i svepning ligger kyrkobyn; under snön är halmströdt tak begrafvet, och oöfverskådligt för min syn breder sig det hvita, stela hafvet.

Ingen rök ur stugor stiger upp; tomt det är på breda, raka gatan; invid planken skockas höns och tupp, och på nakna träden hackar skatan.46

Spöklikt vid den lilla kyrkans vägg ses en reslig, mager gubbe vandra: på hans långa hår, kaftan och skägg kännes popen lätt igen från andra.

Med en yxas järn, af ålder nött, lossar popen från en isig bjälke några trän, som kölden sammanlödt och som prästmor släpar hem på kälke.

Skynda, pop, och tänd din knappa ved för att värma dig och samovaren! Tidigt sjunker vintersolen ned, och allt skummare blir hvita skaren.

Inom några få minuter blott af en röklik slöja steppen döljes. Stjärnprydd, blå kupol sig ter i grått, och i mystisk skymning kyrkan höljes.47

Hvadan kommer denna natt så brådt? hvadan denna dystra, halfva dager? hvi har solen bakom molnen gått? Dagen började så klar och fager.

Allt är tyst och dödt. På kyrkobyn mörkrets makt har tryckt sin mörka stämpel. Undanskymd är popen för min syn, un dansky mdt också hans lilla tempel.

Allt är tyst. En disig dimmas dok bredes öfver hvita, stela slätter, öfver byn, som under seklers ok svälter med sin pop i vinternätter. Kcrnqels ek drf en på t?©lßf<a.

»Mvadan komma dessa dunkla toner?

är det vindens lek i björk och lind?» Hvadan komma dessa millioner böljor, vaggade af steppens vind? Det är

Volga Svjatoslavitsch, jätten, som med följe rider öfver slätten — han som sökte Nikolais plog och på djärfva upptäcktsfärder drog.49

Hvadan dessa vemodsfulla ljuden? •»Moder Volga» bär ett eko än af en gammal sägen, huru bruden röfvad vardt en gång af fager sven. »Ej uchnem/*) — med grofva rep i handeu släpa slafvar pråmarne vid stranden under sång, hvars klang så tung och hård smälter bort i klagande ackord.

Lojt och långsamt ökenvarma solen glider öfver flodens jämna bryn, slösar med sitt guld på lökkupolen och försilfrar kyrkan där i by. Popen sofver, kreaturen sofva; böljorna mot stranden slå så döfva: Ilja har ej än sin kraft försökt; moder Volga släpar sig så trögt.

*) Så lyder omkvädet i den entoniga visa, som »burlakerna» sjunga, då de med rep bogsera farkoster längs floden.50

På en ångare mitt öga faller midt i denna dåsiga natur. Båtens täta, järnhårdt smidda galler tyda på ett fängelse, en bur. Af en orm, det heter, Volga föddes och med mänskooffer fordom göddes: nu de bäras genom vågens brus bort till Dostojevskis .»Döda hus».

Alla tårar, som de arma fälla i din obarmhärtigt glupska älf, skulle kanske till en vårflod svälla, lika stark och mäktig som du själf. Därför, Volga, skynda dig att välta bördan af i hafvets bittra sälta! sök att glömma, hvad du såg i nord af despotens rika, svarta jord! t^iel ßønøu,

red och mäktig Dunav rinner

och sig långsamt framåt slingrar, tills i öster han försvinner som en jätteorm i ringlar.

Himlens stjärnor, luftens skyar spegla sig i gråblå bölja. Träd och kullar, fält och byar aldrig trötta vågor skölja.52

Barbent vid den sanka stranden fiskaren sin lycka frästar, och i lerbemängda sanden grymta svin och gnägga hästar.

Blodrödt färgas Dunavs vatten, rödt af solens sista strimma. Allt är tyst. Den ljumma natten sveper allt i grumlig dimma.53

n.

För att hämta bränsle, Leka sent i kvällen stugan lämnar, skjuter ut sin lilla eka och till skogig ö sig ämnar.

Men hans hustru står vid stranden (se'n en månad blott hans maka), söker varnande med handen hålla honom än tillbaka.

Men han icke längre dröjer; hennes maningsord ej dåra djärfve Leka, hvilken plöjer brusten spegel med sin åra.54

Lädo, lädo! Sången klingar, klingar öfver skumma vågen från hans läppar, där han svingar årån raskt och glad i hågen.

Leka sjunger om sin lycka, om sin kärlek, hur det kännes, när hvarann två munnar trycka, när hans ögon möta hennes.

Sjung ej kärlek! sjung ej lycka! Glädjens stunder flyktigt ila. Afundsjuk hon vill dig" rycka till sig, skogens trollska Vila.

Ej du känner skogens faror; ung du är och oerfaren; Vilan tvinnar dolda snaror, och försåtlig är magyaren.

Men all rädsla han betvingar, vandrar käckt de gamla spåren. Lädo! lädo! sången klingar, klingar i de täta snåren.Famnen full — och så han åter vänder med sin tyngda eka hem, där hustrun nästan gråter, längtande att få sin Leka.

Knappt till flodens midt han hinner, då ett skott från holmen smäller. Ekan sviktar, blodet rinner, och sin åra Leka fäller.

Högrödt färgas Dunavs vatten, färgas rödt. En blodstänkt åra simmar kring i ljumma natten redlöst midt i flodens fåra.

Ekan lyfta lätt som drömmen böljorna, som stranden smeka. Dimman skingras, och med strömmen flyter minnet bort af Leka.III.

På en äng, af solens glitter famnad, ligger kyrkogården, där en stackars änka sitter vid den simpla minnesvården.

Gråterskor en brokig kedja kring den arma kvinnan sluta några gråta, andra bedja; några sjunga, andra tjuta.

Barn, i röda trasor klädda, undransfulla blickar kasta. Oxar böla, fåren rädda bort från skådeplatsen hasta.57

»Leka! tapper hjälte var du, var en falk med hvita vingar! Jaoj! jaoj! säg, hvart far du? Säg, hvarthän sig falken svingar?

»Kär du var oss som en broder. Är dig unnad ingen hvila? Kunna inga tårefloder röra Dunavs stränga Vila?

»Hvete offra vi åt mullen, vigda ljus vi låta brinna, strö basilika på kullen, att din själ må frälsning vinna!»

Hvarken tårar eller orden mäkta lindra hennes stämning, ty den kalla moder-jorden gömmer icke ens hans lämning.58

Blicken hon mot floden sänker (hennes allt är där begrafvet), och en tår i ögat blänker — ack, en droppe blott i hafvet!

Och hon hör, hur floden ryter som en kör af bundna röster; ser, hur Dunav mäktigt flyter, flyter mot sitt mål i öster. jfetretdisefs f^®^-

(En bosnisk saga).

|ed torn och minareter en stad bland bärgen låg; men hvad den staden heter, jag kommer ej i håg.

Så mycket blott jag minnes, att det i Bosna var; och sannolikhet finnes, att staden än är kvar.60

Där hörde jag en saga, som jag vill tälja nu: Han hette Alej-aga, Och Mara var hans fru.

Han hade inga andra, så vidt historien vet. De älskade hvarandra, och han fick nog af det.

Men åldern honom tryckte; hans magra kropp var böjd, och döden honom ryckte till paradisets fröjd.

Men förrn han skulle fara till himmelsk djulistan, besvor han unga Mara vid Gud och vid Koran:

»O, kvinna! sörj på kullen min bortgång trofast än, så länge icke mullen har blifvit torr igen!»61

Hon heligt svor att sörja uppå hans friska mull och lofvade att börja med ens för visshets skull.

Han tömde kaffekoppen och sista blosset drog. I jorden lades kroppen, och Allah själen tog.

Men hj ärtehemligheten hon vaktat för sin man (den kände blott profeten och kanske knappast han):

Hon plägat blickar sända åt Ivan-beg ibland, ty sådant där kan hända också i österland.

Nu var hon vorden änka, nu var hon äntligt fri; men löftet hon, kantänka, dock måste trogen bli.Hon låter bränna kullen på dödens helga ort, för att den friska mullen skall torka mera fort.

Bland sköna houri's skara får Alej-aga mjöd; men Ivan-beg och Mara förgäta snart hans död.

Vid marmorbrunnens källa de svalka sig och le, och paradisiskt sälla -de äro — alla tre. ^lilifctrlij^el i]iepfse^ø^mer.

(Efter en sydslavisk folkvisa).

det land, i hvilket härar tåga! yS]ftfö Ve den flicka, hvilken ensam vandrar Nästa morgon skall hon förebrå sig: »Bättre varit, om jag ej gått ensam!» t^inefs ursppunq ©et) ^en^etn.

m^lionysos — så förtäljer sägen —

elisli gick som pilt en gång på Hellas' mark.

Trött af hettan och den långa vägen,

gudasonen rastar i en park.

Solen bränner. Bäckens bölja plaskar.

Lockig pilt i kyligt bad sig vaskar,

släcker törsten ur dess friska våg

för att stärka både kropp och håg.

Lång är stigen som till Naxos leder, och den lille måste bryta opp. När till fortsatt vandring han sig reder, får han se en okänd ört i knopp. Ingen planta honom synts så fager som den späda knoppen. Varsamt tager han den upp för att plantera den, då han kommit till sitt hem igen.65

Fruktande att plantans gröna knoppar ej fördraga solens starka sken, utan vissna bort, den lille stoppar henne i ett håligt fågelben. Men hvad under! Uti piltens händer frodas växten mer och mer och sänder nya blad och skott, som skjuta opp öfver fågelbenets fina topp.

Drufvans ädla safter mäkta stora under, lyfta skaldens krafter, lindra sorgens stunder.

Fruktande att plantans gröna knoppar ej fördraga solens starka sken, utan vissna bort, den lille stoppar benet i ett nytt — ett läjonben. Men hvad under! Uti piltens händer frodas växten mer och mer och sänder nya blad och skott, som skjuta opp öfver läjonbenets starka topp.66

Drufvans starka flöden alstra uti blodet tapperhet till döden, höja mannamodet.

Fruktande att plantans gröna knoppar ej fördraga solens starka sken, utan vissna bort, den lille stoppar benet i ett nytt — ett åsneben. Men hvad under! Uti piltens händer frodas växten mer och mer och sänder nya blad och skott, som skjuta opp öfver åsnebenets tjocka topp.

Yra drufvo musten mäktar döfva minnet, slappar tankelusten och förfäar sinnet.67

Sitt mål Dionysos dock äntligen hinner och ämnar plantera sin ört, men han finner, att den omkring benrören slingrat sig fast. Att icke fördärfva den dyrbara skatten, han låter den vara, begjuter med vatten: den sättes i jorden och växer med hast.

De yppiga frukterna jäsa och svälla, och saften däraf, som de dödlige hälla, hur värmer den ej deras hjärtan alltjämt! Som kvittrande lärkor i vårliga träden, af droppen de manas till glädtiga kväden, till kärlek, till njutning och lekande skämt.

Och läppja de mera, så stegra de modet: de känna sig starke; det sjuder i blodet, och tappre som läjonen storma de hän. Men alla, som svälja för mycket ur kruset och känna en försmak af döfvande ruset, bli dumma som åsnor och slöa som fän! ^siGjen<ai?en øcl) \)<zm.s pøl.

jur det gnisslar! hur det spritter! » Devel*) i fiolen sitter. Lustigt upp och lustigt ned! sorglöst fram på ungersk hed!

Fader min ej längre finnes, ingen broder mer jag minnes; men fiolen har jag än som en trogen följesven.

*) Devel kallas tsigenarnes dämon i både god och ond mening. Enligt en folksägen, hvarpå det syftas i detta poem, ||skrifves honom uppfinningen af fiolen.69

Moder slumrar under kullen, kärestan är lagd i mullen; men fiolen ännu har genklang af min barndoms dar.

Af min faders, mina båda bröders ben fiolens låda fogats hop, och därför är som en frände hon mig kär.

Moders skinn till strängar spunnits, brudens hår till tagel tvunnits, och då jag min stråke för, deras hviskningar jag hör.

Då jag vaknar upp med solen hos min sängkamrat, fiolen, tar jag upp min morgonlåt och går fram på oviss stråt.70

Och så ströfva hela dagen! fröjda sinnet, mätta magen, spela, tills jag domnar säll först vid nästa hanegäll!

Hålkad träbit, fyra strängar — hit med vin och hit med pängar! Båge spänd med tagelsvans — flickor! hit till kolo-dans!

Hur det spritter, hur det gnisslar! Devel i fiolen hvisslar. Lustigt upp och lustigt ned! sorglöst fram på ungersk hed! ^psiq eneps^ecr).

(Motiv från Montenegro.)

ioii stod där så ung och fager

på skroflig häll i rodnande skymningsdager en sommarkväll.

Den trasiga dräkten var sirad

med brokigt pynt, och smutsbruna halsen var virad med slitna mynt.

Där stod hon den vilda ungen

så spotsk och trygg och slog med den sträfva ljungen mot envis mygg.72

De strålande ögonen spredo

en glans så varm, och yfviga flätorna gledo

på halfskyld barm.

Bekymmer ej funnos för henne,

som fågeln fri, och sorglöst sjöng hon som denne sin melodi.

Men solen sjunker mot väster

med dämpadt sken, och bärget sin skugga fäster på snår och sten.

Med ens öfver solbrända pannan

en skugga drog, och sången vardt nu en annan, och skrattet dog.

Jag hört den sällsamma sången

också i nord, fastän jag ej fattat den gången dess dunkla ord.73

Jag känner igen dig, du tunga

tsigenarsång, som du blott är mäktig att sjunga, Mignon! Mignon!

Med drömmande blicken du spanar

mot fästets rand; där bakom kanhända du anar Egypti land.

Men fåfängt det båtar att grubbla.

Förglöm dig själf! Du är ju en flyktig bubbla på lifvets älf.

Sjung lustiga visan, som döfvar

till ben och märg, du, hemlösa flicka, som ströfvar bland svarta bärg! F)løsfi®ef i ©cfinje.

det gamla klostret flämtar svagt en strimma dämpadt ljus, och den tunga klockan klämtar manande till Herrens hus. Tiden derna äro svåra: Herren skydde Crna Gora!*)

*) Crna (läs Tserna) Gora är den slaviska benämningen på Monte-negro, det svarta bärget.Gamle vladikan därinne läser böner i sin cell, och med ängslan i sitt sinne spanar han i dunkel kväll. Tunga sorger pannan fåra.

Herren skydde Crna Gora!

Turken sugit bästa märgen af det lilla folkets mod. Blodshämd rasar: svarta bärgen färgas rödt af brödrablod. Fåfängt är mot udden spjärna. Herren skydde Gora Crna!

Gamle bispen, trött af åren, sjunker ner på torftig halm, och de silfverhvita håren glänsa matt i cellens kvalm. Mörka tankar ögat tåra: Herren skydde Crna Gora!76

»Vladika, hvar är din styrka? Vladika, hvar är din dolk? Korset kröner än din kyrka; än du har ditt tappra folk Falkar dig till höfding kora för att rädda Crna Gora.»

Plötsligt bispens öga flammar upp som förr i kraftens dar, och den tunna läppen stammar några brutna ord till svar: »Bort med aningar, som dåra! Herren skyddar Crna Gora.»

Med den slappa handen sakta pekar han på bössors rad, och hans ögon skumt betrakta Testamentets nötta blad: »Dessa vapen äro våra. Herren skyddar Crna Gora.»

\77

Blicken slocknar; handen glider maktlös ner på täckets flik. Helgonbildens lampa sprider dämpadt sken på stelnadt lik. Allt är tyst. Där föll en stjärna. Herren skydde Gora Crna!

Tunga klosterklockan ldingar manande till böneljud, och de svarta bärgens ringar svepas in i nattlig skrud. Ingen ljusglimt är att spåra. Herren skydde Crna Gora! Ømcp ©cl") ^Irøma.

(En serbisk folkvisa.)

vänne älskade så högt hvarandra: Omer hette han och hon Merima. Men i våren, när det börjat knoppas, näjlikor och rosor börjat knoppas, då vardt deras unga kärlek varsnad, varsnad utaf Omers stränga moder, och hon sade därför till sin Omer: »Omer, käre son! du unge gosse! icke må du kyssa flickan Mera! Bättre maka vill din mor dig gifva i serdarens vackra dotter Fata. Fata ärfver stora rikedomar och skall bringa skatter uti hemgift». Unge Omer svarade sin moder: »Låt det vara, du min kära moder!Hvarken guld jag skattar eller silfver, utan endast det, som hjärtat älskar». Omers moder gaf dock icke vika, utan gifte bort sin son med maktspråk och med maktspråk hämtade hon flickan.

Då det unga paret skulle viga sofgemaket in på brölloppsuatten, sade Omer åt den unga bruden: »Fata! fager är du nog i sanning, ännu fagrare du är än Mera, men mitt hjärta fästat sig vid Mera. Fatima! jag beder dig vid Herren: låt mig få en pänna och ett papper, för att skrifva några korta rader, ty min moder ängslar sig kanhända och skall säga, att du pinat ut mig». Då han skrifvit brefvet till sin moder, sade ban åt Fatima, den unga: »Fatima! jag beder dig vid Herren: plocka åt mig några röda rosor, låt mig sedan komma till min Mera, att hon mig i döden måtte kyssa, då hon ej fick kyssa mig i lifvet! Jag vid Gud besvär dig, arma flicka!80

yppa intet förr än nästa morgon! Må min gamla moder än sig fröjda, och må mina systrar dansa kolo och i kolon sjunga brölloppsvisor!» Så han talade och uppgaf andan.

Då den nästa dagens morgon grydde,

steg ur bädden Omers moder tidigt;

en basilika-bukett hon bundit,

och hon gick att väcka de förmälde.

Men Fatima skrek och kved mot henne:

»Herren sig förbarme, moder kära!

ty i natt har Omer hädanfarit »

Omers moder sade då åt henne:

»Måtte Gud dig döda, arma Fata,

om till döds du pinat har min Omer!»

Men på detta svarade Fatima:

»Nej, det har jag ej, så sannt jag lefver

Moder! se! här har du några rader,

som din son åt dig har efterlämnat.»

Omers moder läste Omers rader,

läste dem och fällde bittra tårar.

Röda rosor plockades åt Omer,

och han fördes till Merimas boning.

At sin moder sade unga Mera:81

»Rosor doftar det, o, kära moder! rosor doftar det omkring vår boning, tycks mig nästan vara Omers ande.» Modren svarade den vackra Mera: »Prata ej så meningslöst och barnsligt! prata ej, som vore du från vettet! ty din Omer kysser nu en annan, och på dig han tänker ej det minsta.» Men Merima åter tog till orda: »Rosor doftar det, o kära moder; tycks mig nästan vara Omers ande.»

Därpå sprang hon ner från höga löftet, sprang på gatan ut igenom dörren, där hon fann ett stycke af ett pärlband. Tvänne fosterbröder då hon sporde: »Hvilken tillhör detta band af pärlor?» Hennes fosterbröder härpå mälte; »Det har tillhört honom, unge Omer.» Men Merima åter tog till orda: »Låten honom komma in på gården, att jag, arma, må den döde kyssa, hvilken jag ej kyssa fick i lifvet!» Omers lik vardt fördt till Meras boning, och hon böjde ner sig till den döde,82

tills hon död föll ner på svarta jorden. Hennes kista timrades med sablar. Men när Omer fördes ut ur gården, lades arma Mera uti kista. Men när Omer bars till kyrkogården, fördes arma Mera ut ur gården. Men när Omer sänktes ner i grafven, fördes Mera ut till kyrkogården. Men när mullen ströddes öfver Omer, sänktes arma Mera ner i grafven, och där gräto tvänne gamla mödrar och förbannades af ung och gammal, att de hjärtlöst skilt de unga båda. jå>'ønele^un<2j en.

(År 1573 hade bönderna i Kroatien rest sig mot de adlige jordegarnes svåra förtryck. Efter tvänne veckors frihet måste bönderna dock gifva vika för öfvermakten, och resningens ledare afrättades under tortyr på ett torg i Agrara d. 8 Februari.)

j|umellan vinranksklädd a kullar Säve sina böljor rullar,

och de skogbetäckta fjällen blåna bort i senhöstkvällen.

Sydländsk värme! milda vindar! Ännu grönska sommarns lindar; gulnad majs och rankans drufva göra bondens mödor ljufva.84

Stubica! i dina dalar all naturens fägring talar om idyll och njutning bara. Si, här är oss godt att vara!

Månens bleka strålar glimma öfver Saves silfverstrimma. Stilla äro land och vatten; varm är jorden, ljum är natten.

Klostertorn och hvita gårdar glänsa fram som dödens vårdar; tystnad råder öfver näjden — dödens tystnad efter f äj den:

Dessa tegar blifvit gödda utaf mänskolif förödda; dessa åkrar äro grafvar för förtryckte män, för slafvar.

I romantisk aftonstämning ter sig barbariets lämning. Vinden prasslar svagt i träden — Kan du tyda dunkla kväden?85

n.

Herr Franjo Tahi af Susj ed-grad

satt mätt och glad i slottet på Stubicas höjder. Af svenner han egde en tallös rad och mycket af jordiska fröjder.

Af underlydande nämdes han

en grym tyrann, och hans vildhet stod högt i ropet. Beständigt af osläcklig törst han brann efter människoblod och stopet.

Hans rikedom vunnits genom att

han kräfde skatt, och folket vardt svåra tuktadt. Men guldet, som gömdes i slottshvalfvens natt, af änkors tårar var fuktadt.

Och kvinnorna älskade han som få:

han bråddes på det urgamla, adliga blodet. Jus primce noctis — så hette det då, och då var latin på modet.86

Men plötsligt rynkas hans ögonbryn

vid nattlig syn, hur eldsljus sig tända på bärgen i Stubicas omnäjd, och högt emot skyn de sprida den blodröda färgen.

Herr Franjo Tahi! fly bort! fly bort!

ty inom kort ditt skinn och ditt fäste det gäller. Här hjälper ej ungerske banens eskort och käjsarn i Wien ej heller.

Ty folket har tröttnat att kyssa den hand,

som bojan band; ur nesligt förtryck det sig friar. Och fältropet ljuder från strand till strand till frihet med spadar och liar!

Matija Gubec är deras man;

han för dem an. Så tapper är ingen som denne. Den främste var han, där kampen brann, med sabel och silfverspänne.Och inom en vecka fanns icke kvar

en gospodar i hela Zagoriska landet. Tyranniske herrar fördrifvit man har

och krossat det fjättrande bandet.

Matija vardt hyllad af gammal och ung

som landets kung, ehuru han bara var bonde. Men spiran för honom ej kändes så tung som för Franjo Tahi, den onde.88

III.

Hvita Agram stolt sig lögar i den breda Sa ve-dalen; majestätiskt ses från fjärran tinnarne af katedralen. Stadens torn och murar glänsa klart i februarisol, som försilfrar med sitt skimmer kuriorna på Kaptol.

Hör! från Markustorget ljuder kyrkoklockors döfva skälfning,

som af ekot återgifves mångfaldt under gotisk hvälfning. Skådelystna skaror samlas rundt kring templet, som så skönt blifvit smyckadt, ty Matija skall i dag som kung bli krönt.

Fjorton dagar han regerat; tronen skall han nu bestiga, och den ofelbara kyrkan skall hans herskarkrona viga: oljan, hvarmed han skall -smörjas, är ett glödhett bly, som smält;

tronen är af järn, och under har ett fyrfat blifvit ställdt.89

Genom klara vinterluften tränga smattrande fanfarer: ur Cisterzienser-klostret skrida bedjande srakarer*); Draskovic, hans höghet bispen, träder fram i gyllne skrud, och en örnprydd, habsburgsk härold äskar ibland mängden ljud.

Pansar skramla, hjälmar blixtra, djäknar svänga gyllne palmer.

Dies iræ, clies illa . . . nunnor sjunga själapsalmer. Gubec föres fram till tronen, som af hettan blifvit röd, ty den röde mästermannen sparar ej på kol och glöd.

Gubec hunnit snart till målet: kronan vardt hans lefnads vinning.

Flinke mästermannen prässar glödgadt järnband kring hans tinning.

»Bondekungen! bondekungen!» så ett tusenstämmigt tjut af den täta mängden bryter häjdlöst som orkanen ut.

Gnistor spraka; järnen fräsa, flående en halfdöds panna; några ryckningar och suckar — intet mera! Hosianna! Ära vare Gud i höjden! Allt är åter lugnt och godt. Franjo Tahi! vänd tillbaka tryggt till dina fäders slott!

*) Så kallades af folket denna munkorden på grund af dess svarthvita dräkt, som till färgen liknade skatans (sraka).90

IV.

Stubica har svepts i nattlig dimma; knappast skönjbart glittrar Saves strimma; månen skymmes bakom bärgens kam. Klostertorn och slott och hvita gårdar skymta fram som dödens kalla vårdar, och i mörkret träda skuggor fram.

Flere sekler ha i grafven bäddats, men i saga och i sång har räddats Franjo, gospodar af Susjed-grad. »Armis clarus et honesta vita»*) — denna runa skall historien rita på den bålde riddarns minnesblad.

Gubec' namn blef lyst i bann af prästen; himlens fria vindar skingrat rasten af hans kropp, till okänd fristad dömd. Men det gjutna mänskoblodet göder gula majsens fält, och drufvan glöder: boudekungen är ej heller glömd!

På hans grafskrift läses följande rosande eftermäle: »Armis clarus erat, vita præclarus honesta. Consilio felix, prosperitate potens.» I¥) ec epitet ^pøleferner.

(Ett minne från Ragusa.)

lijffiolen sjunker ner vid västerns bryn; se? hennes rodnad purpurfärgar skyn, som i hafvets jämna plan sig speglar. Hadria! i dina vikars famn domnar vågen bort, och trögt mot hamn fiskaren med rikligt byte seglar.

Badande i sydlänsk sommarglans, skymtar uti fjärran öars krans med konturer, luftiga och ljusa, och i skygd af Sergio's branta fjäll, krönt af bastion och citadell, slumrar »slavernas Athen»

Ragusa.

BBHMIWIBHBiÉillHffllHlfmillllllllUll LMiiiiiBiwiiBiiiMiiiwiiwnriift ill iMJhiiiiiiiiiMiiiiiiitiiiMi i ini un 111»92

Ja, hon sofver denna republik, sona, på stolta minnens skatter rik, vunnit fredligt pris på vädj obanan. Hennes lyckas fagra bubbla brast; spelen tystnat, och på ingen mast fladdrar hvita, eklöfsprydda fanan.

Men från dagar, svunna länge se'n, gå historiens vålnader igen; dunkla skuggor dunkla sägner mana: Dimmorna förtätas till en ljus kvinnoskepnad, och med vindens sus hviskas: Margherita Spoletana.Invid Ragusa — bortom fjorden, som i den dalmatinska jorden skär in — en liten, grönklädd ö sig höjer lätt med fina linier ur grönblå adriatisk sjö. Cypresser, kaktusar och pinier förläna ön en tropisk färg och skänka lif åt stela bärg. Den ljumma sommarvinden hviner ibland romantiska ruiner ifrån den fromma tid, då än benediktiner-ordens män på denna ö en fristad hade, och mången ädelboren sven kalotten på sin hjässa lade. I denna fredliga natur ej något världsligt ögat mötte, och klosterbrodern ostördt skötte sitt vin, sin mässa och tonsur.94

Till vesperand akt klockan ringt och äskat ljud i ensligt kloster. Ett »Ave» och ett »Pater noster» af djäknar rabblas upp så flinkt, och helgonlampan tänds i cellen

I dvala sjunker sommarkvällen, och klostret höljs i kolsvart natt. Miljoner klot på himlapällen igenom töcknet tindra matt. Det är den stund, då sömnen rufvar på hoppets och på minnets skatt, och drömmens gyckelspel

förljufvar ett lif, om dagen föga gladt. Det är den stund, då troll och gastar i ohöljd nakenhet och skam ur mörksens gömslen dyka fram som häxor med och utan kvastar, för att med frästelser och hån anfäkta celibatets son, som, för att undfly lustans spöken, sig gisslar själf och söker bot på knä vid gudamoderns fot, liksom Antonius i sin öken.95

Så timme efter timme skrider, tills klostret somnat in omsider. Men sömnen flyr en klostersven, som vakar sent på natten än och ströfvar långsamt utmed stranden, hvars dyning domnat länge se'n. En fackla håller han i handen och låter hennes röda sken belysa bjärt hvar häll och sten. Hans blickar oaflåtligt glida hän öfver hafvets fält det vida. Nu stannar han och synes bida vid uddens spets på någonting. Hans ögon irra ständigt kring och söka fåfängt genomtränga de töcken, som hans utsikt stänga. Du, arme munk! hvi drifves du till öde strand i nattens timma? Din blick är skum, och långt ännu det är till morgondagens strimma. Hvi öfverger du klostrets ro? har någon världslig tanke stört dig? har lede frästaren förfört dig och fångat dig i köttets klo? marteras du af samvetsplågor? Fly till ditt radband! bed och tro på korsets makt mot tviflets frågor!96

Den tysta natten ger ej svar. Den halft förbrända facklans lågor kringfladdra vandrarn, som står kvar och oafbrutet blicken sänder mot några oupptäckta stränder, dit blott hans längtan vingar har, och där sig ingen fackla tänder. Så drömmande, med oro i den aningsfulla, varma hågen han stämmer upp en melodi, som dallrar öfver jämna vågen och smälter bort i harmoni — en ton, som aldrig helt kan bli förgäten än i sena åren, en hymn till kärleken och våren . .

Adria, du stolta haf! på din vänskap vill jag lita. Bädda ej min lyckas graf! lyft ur djupet Margherita!

Vind, som under stormig dag mäktar segel sönderslita, smek så ömt och lent som jag nattens vila, Margherita!97

Ljumma våg! omsvalla lätt hennes skuldror, hennes hvita armar! Öfver hafvets slätt vagga varligt Margherita!

Men plötsligt sångaren blir stum: ett sakta sorl han hör framför sig, och genom salta hafvets skum ett kvinligt armpar modigt rör sig. Blott några ögonblick ännu, och simmerskan har stranden hunnit han har sin Margherita funnit, och mossig grotta rymmer tu. Ej längre facklan är af nöden; den släckes i förtegen våg: tillräckligt ljus är deras håg, tillräckligt varm är kärleksglöden från hennes kind, där nyss det låg en hvithet, kall och blek som döden.

Den mörka vågens dotter trött af färden öfver sundets vågor, med tysta svar och stumma frågor så tillitsfullt, så tryggt och sött uti hans öppna famn sig sluter.98

I fulla andedrag hon njuter

en stulen lyckas korta fröjd,

som ej för världens blick är röjd,

och under flyktiga minuter

hon lefver mer än mången, böjd

af årens mängd bland dårars vimmel

Det var en försmak af en himmel,

som icke vet af någon gräns,

och då den sälla knappast nänns

att med ett halfkväfdt ord allena

förstöra denna skära, rena

och hjärtefriska illusion,

som föds af kärleken och tron.

Du, Margherita Spoletana! du unga, oerfarna själ! Säg, kan du fatta, kan du ana, hur världen skulle slå ihjäl ditt

goda namn, din mänskoära, och hur för hvarje kyss, du stjäl, du komme bödelns gissel nära, i fall man visste blott ett grand, hvarför du söker denna strand, dit böljor dig i natten bära? Men nej! hvad aktar du på det! Förblindadt i sin salighet,99

ditt hjärta ingen ängslan hyser, och blosset, som på udden lyser hvar natt — det är din sol, ditt allt; det hoppets stjärna är, som leder din dunkla stråt, då din gestalt i sundets afgrund dyker neder; det skänker krafter hundrafaldt åt späda armars svaga leder och gjuter mod i kvinnobarm. Den, som så djärf och ungdomsvarm, kan trotsa själfva hafvets faror, fördolda skär och mörkrets snaror, hvad bryr hon sig om världens dom, föraktets hån, förtalets tunga, om endast kärleken den unga får vecklas ut i ymnig blom!

Och munken se'n! Ej brydde han sig ens om påfvedömets bann för detta brott mot kyskhetseden, mot lagens bud och klosterseden. Var det en synd, som ej går an och ej för Herranom är täcklig, så fann han saken dock ursäktlig, ty, fastän munk, han var en man,100

som ville älska, ville njuta och icke självmaut från sig skjuta, hvad lifvet honom ljufvast bjöd — en blick så varm, en läpp så röd. Ett jordiskt himmelrike redan han föredrog för löftet om en annan, evig sällhet, som på domedagen väntar sedan. Ja, var det synd, som han begått, var det ett värk af satan blott, nåväl! — då var det ljuft att synda Ännu en kyss — och sedan skynda att dela de fördömdes lott! För rästen trodde han sig veta, att mången ibland klostrets feta kolleger skulle gjort precis på samma kärleksfulla vis, trots asketism och kyrkotukten, och smakat den förbjudna frukten som han i Adams paradis.

Men natten snart har skridit hän. Det börjar rodna svagt i öster, och kvittret hörs från dunkla trän af fåglaskarans muntra röster.101

På fästet stjärnors gyllne skrud försilfrats har af arla ljusning, och hafvets första, lätta krusning är nye dagens förebud. Nu skingras nattens sista dimmor af västanvindens svala fläkt, och molnfri himmel blir betäckt af smala, violetta strimmor. På andra sidan klarnad sjö sig ter en liten tvillingö. Den sköljs af sundets breda vatten, som af en svag, men modig mö tillryggalagts i mörka natten — en möda, som var lönen värd. Upp, Margherita! det är våda att solen äljes kan få skåda er båda här! Hon spanar, lyss och smyger ner till strandens bråda och mörka djup. Ännu en kyss, ett sista famntag af de båda, en viftning — och hon styr sin färd tillbaka öfver morgnad fjärd.102

I fall ett obevekligt öde, som styr de dödlige, ej bjöde, att hvarje lycka, hvarje fröjd förintas, då den nått sin höjd, kanske de flyktige ej njöte med samma törst och lefnadslust af lifvets läckerheter — just i känslan af att gå till möte ett enahanda lif alltjämt med samma vänner, samma nöjen, med samma ljumma godtköpslöjen och samma fadda hvardagsskämt. Ty just förgängligheten är det som manar att ej dröna bort en tid, som ändå är så kort och däraf får det högsta värdet. Den ros, som allt för länge står och suger solens ljus begärligt, blir blek, och hennes doft förgår; ej vore gräset lika härligt och saftigt under ständig vår. Nej, utan öfverklok besinning i lifvets flyktiga minut du virar rankan kring din tinning och jublar åt din älskling: njut, tills sista droppen druckits ut!103

Och den, som bägarn redligt tömmer, på botten utaf dess kristall en äkta pärla finna skall, som bästa läskedrycken gömmer: Det är försonarn Död, hvars kall det är att Adams söner sända tillbaka till det tystas rymd, till nytt, till ädlare Kanhända.

Du, Margherita! föga ana du kunde att din lyckas bana så hastigt skulle blifva skymd af sorgens moln. Men straffet följer i brottets spår. Hvad natten döljer det skvallrar ljusa dagen om, och hemligheten småningom blir uppenbar för dina fränder. En mild och nådig himmel, som sitt ljus åt alla väsen sänder, och som af kärlek själf är full, förlåter för din kärleks skull. Men aldrig världen!

För att hämnas familjens nesa, släktens namn skall du af egna bröder lämnas till undergång i glömskans famn.104

Och åter är det natt. Ragusa är svept i mörker. I dess hamn gå höga vågor, hvilka brusa sin döfva visa utan namn — en kör af lösta vattenandar, med hvilken vindens tjut sig blandar. På fjärden synes blott en båt, som stäfvar ut mot öppna hafvet, där månget offer är begrafvet. Hvart ärnar den på enslig stråt? hvad söker den för byte vinna i

kolsvart, blåsig natts försåt med risk att i dess djup försvinna? En stång i aktern göres loss, och en af roddarena tänder och lyfter högt ett tjäradt bloss, som kring sig blodrödt skimmer sänder, Hvad förestår ? . . . Gud hjälpe oss! . . .

Men Margherita, tärd af kvalen att från sin älskling vara skild, vid udden bidat på signalen — en hoppfull väntans trogna bild. Ej aktar hon, att sjön går vild,105

att ingen stjärna visar vägen dit, hvarest grottan är belägen. Omsider syns ett brandrödt sken, som tränger genom mörka natten; hon ser en skymt af upprördt vatten och skum, som slickar slipprig sten. Där är han! I det mörka, djupa hon djärft sig kastar hufvudstupa.

Fast hafvets böljor trotsigt slå mot öde skär, och fastän vinden med ökad styrka piskar kinden, fördubblas hennes kraft ändå, och hoppet att till målet nå ger nyfödt mod åt nattens tärna som sträfvar mot en ledningsstjärna, som icke är att lita på. Allt vildare orkanen tjuter, och mörkrets makt allt trängre sluter sin falska trollkrets omkring mön, som lockas ut i öppna sjön. Den späda handen börjar mattas, och blicken blir allt mera svag, mer flämtande hvart andedrag, och hennes bröst af ångest fattas,106

att duka under, nödgas dö, förrän hon nått sin längtans ö; att icke med förenta öden få hviska än hans namn i döden och se'n förgå i glömskans sjö! Maria! Jesus! . . . Ingen frälsning! Ännn en sista afskedshälsning — och vågen sänker stelnad mö förutan misskund, utan skoning ner i den tysta, djupa boning, där ålar slingra sig i dy......

Omsider nattens skuggor fly för arla morgonväktens gryning, och månen ur en brusten sky ser ned på stormens efterdyning, som sköljer bort med yster lek ett offer för ett hjärtlöst svek af bröder, som i båt af ek med rentvådt namn tillbaka rusa till sedlighetens stad, Ragusa.107

Jag har andats samma luft som då; samma vatten än mot stranden slå; samma öar har min blick fått spana. Dimmorna förtätas till en ljus kvinnoskepnad, och med vindens sus hviskas: Margherita Spoletana.]©)<zn®!

(Efter den bulgariske skalden Ivan Vazov.)

inskar du besöka någon trakt, hvars bedrifter ingen skugga skymmer, och där stora minnen hålla vakt, minnen ock af tårar och bekymmer; hvarest skogen med sitt sus i ditt hjärta andakt tänder, men där himlens sol sitt ljus öfver våld och orätt sänder — broder! gå till Macedoniens stränder!109

Vill du se af denna värld en vrå, där den minsta frihetsvind ej fläktar, hvarest luften är så ren och blå, men i träldom människan försmäktar; där ur dödens hemska natt hoppet aldrig återvänder, och där kväfda suckar matt hviska om förtryckte fränder — broder! gå till Macedoniens stränder!]©)e netmnløse ^pi^etrnes (Fritt efter Vazov.)

skuggan af en gran, som stolt sin krona höjer, ett kors af trä sig röjer på fräjdade Balkan, der trötte vandrarn dröjer.

För oväns grymma hand och för det lömska lodet en skara föll, trots modet, och göt för brödraland det varma hjärteblodet.111

Tre skoflar fuktig jord på grafven fallit döfva, där de för alltid sofva, och inga afskedsord dem skänkte tröstens gåfva.

Från älskadt fosterland dem ingen enda fägnar å kära fränders vägnar med kransar. Ingen hand dem korsets tecken ägnar.

Från hvilken fjärran näjd har ödet hit dem drifvit och hårda lagar skrifvit, tills de i blodig fäjd för evigt grannar blifvit?

Hvar kommo de ifrån? från Svarta hafvets länder, från gräsbevuxna stränder, från stepperna vid Don, som höga vågor sänder?112

I dödens kalla famn de målet nått, det sista och bästa. Ingen kista dem gafs, och deras namn skall ingen mäjsel

rista. En netfflicj syn.

(Af Ivan Vazov).

ontänen sä klagande sorlar och matt. Re'n tjänstfolket sofver i skymmande natt på löftet, och småbarnen slumra så stilla — båd' Tinko, Ivantscho och Petja den lilla. Fontänen så klagande sorlar och matt.

Blott modren af sömnen ej ännu kan fängslas; hon spanar i mörkret, hon lyssnar, hon ängslas. Men reglad är porten, och natten är stum, och springbrunnen sofver med sorlande skum. Blott modren af sömnen ej ännu kan fängslas.114

Nu tystnar fontänen; men skummet är kvar, som rörde en hand uti böljande kar. Det blänker i luften af glittrande droppar; det plaskar, det brusar, det sjuder, det hoppar. Nu tystnar fontänen, men skummet är kvar.

Den åldriga modren förfäras i hågen: »O, nådige himmel! hvad rör sig i vågen? Hvem badar så sent i fontänens bassäng? Kanhända Ivantscho har lämnat sin säng?» Den åldriga modren förfäras i hågen.

En lykta hon tänder och lyser så rädd; men barnen de sofva så roligt i bädd. Och dock i bassängen det sjuder och plaskar: en människoskepnad i mörkret sig vaskar. Den gamla med lyktan betraktar så rädd . . .

Hon ser, hur en vila i skymmande natten sig tvager och badar i glittrande vatten — en sagolik skepnad, hvars dägliga kropp till hälften ur skummande våg dyker opp. Och modren ser på i den skymmande natten.115

Hårflätorna sköljas i svalkande bad, och. skuldrorna stänkas af brunnens kaskad. I djupet hon dyker, på ytan hon leker, den väna, och fräsande bubblorna smeker, och flätorna sköljas i svalkande bad.

Fontänens kaskader så entonigt sjunga, och dropparne falla så döfva och tunga, Så tyst är i natten. Den gamla har släckt sin lykta och skyndar till bädden förskräckt. Fontänens kaskader så entonigt sjunga. Den tlmJe si; eri<aen

(Efter Alexei Tolstoj.)

öl|n furste med följe till parkerna drog

att jaga i snåren de täta. Bisoner och vildsvin till marken han slog. — Men jagthornens eko bland klipporna dog, ty tid var att rasta och äta.

Att middag förtära, bojarernas flock

sig lägrar i svalkande lunden.

»Väl fägnar mig klangen af kannor och lock

— så talade fursten —, mer gläder mig dock

en sång att få höra på stunden.»117

Då inföll drabanten: »Långt bort vid en å

lär finnas en skald i sin hydda;

fast blind, kan han ypperligt strängarne slå.» —

Då yttrade fursten: »Hit komma han må

att maten med tonerna krydda!»

Uthvilad och mättad är furstens eskort och trår efter blodiga leken. Ej vänner af stillhet, ånyo de bort bege sig på stormande jakt, men om kort harpspelaren kommer till eken. *)

Knappt hackspetten hörs, som på trästammen bor, knappt skatornas snattrande kvitter. Mot jorden gör gubben en bugning så stor, fast han ej kan se, åt det håll, där han tror, att fursten med riddarne sitter.

*) Eken var enligt de gamla slavemas föreställning ett heligt träd, där offer förrättades och vid hvilket höfdingen tog säte.118

»O, furste! Din nåd är mig synnerligt kär! Bojarer! er tack vill jag bringa! Nu redo att sjunga ett kväde jag är. Dock föga af fattige gubben begär, ty svag är hans stämma och ringa.

»Till fylles min sång ej kan tolka för er de känslor, sig inom mig tränga.» — Så tyst är i näjden. Han säger ej mer och sätter på mossiga kullen sig ner, sin harpa begynnande stränga.

Den dallrande tonen i skogen försmalt med klingande, härliga orden. Naturen och människohjärtat, ja, allt: de blånande hafven och tingens gestalt och hela den grönskande jorden;

hvad under båd nära och fjärran som fanns till lands och i vatten; de höga, förtrollade bärgen och pansarens glans, förborgade skatter och segrarens krans — allt skådar hans siande öga.119

I sången förevigas lysande dåd, som timat i hänsvunna tider, nationernas öden och furstarnes råd. De store på jorden han beder om nåd för den, som i fattigdom lider.

Till hopp och förtröstan han eldar hvar träl tyrannernas stränghet han klandrar. Han vill de förtrycktes och svagares väl, men dömer till vanärans nesa den själ, som fräckt och i öfvermod vandrar.

Och upp spirar ymniga tankarnes frö, som guldgula rågen ur jorden, och allt, som har stelnat af kyla och snö i åldriga hjärtat, försmälter i tö: föryngrad är sångaren vorden.

På kinden sig tänder en flamma på nytt: i minnet den gamle sig gläder. Från högburna pannan ha sorgerna flytt; till käjsaremantel med ens sig förbytt hans trasiga, lappade kläder.120

Mer ljufligt än någonsin sången nu ljöd, och tonerna voro så klara; Hans hjärta af eldiga känslorna sjöd. — Men solen vid synranden sjunker så röd, och fram tindrar stjärnornas skara.

Men sångaren lyfte mot himmelens prakt sitt stelnade, glanslösa öga, betagen af sångens gudomliga makt, och ekot af dallrande strängen i takt med sången förklang i det höga.

Af intet den dödslika tystnaden störs; så stilla det är uti runden, Knappt kuttrande dufvan i grenarne hörs; med vinden af smattrande jakthornen förs blott ekot till skalden i lunden.

Hans undran det väcker, att skaran är stum, och tankfullt sitt hufvud han böjer. Men pilträden hviska i böljornas skum: »Hör på, käre far, hvad du ändå är dum!» — från lunden en stämma sig höjer.121

»Allena och gäckad här suttit du har och sjungit för ödsliga trakten: det furstliga vinet re'n urdrucket var, och ej finns i lunden en människa kvar, ty alla vändt åter till jakten.

»Nu tränga de fram mellan buskar och snår på jakt genom grönskande lundar, och modigt de följa i vilddjurens spår. Hör ljudet af smattrande hornen dig når och skallet af hetsade hundar.

»Du kom till bojarernas skara för sent, ty längre de vänta ej velat. Belöning för kvädet du icke förtjent, och bifall af fursten dig blifvit förment: förgäfves du sjungit och spelat.» —

»O, heliga lund, du min moder så kär! I villa min själ varit fången. För ingen jag sjungit, men syndigt det är för den skull att klaga, och icke begär den blinde att rosas för sången.

122

»Om ögonen ej varit skymda också af blindhetens mörka elände, jag skulle ha sjungit min visa ändå; jag kunde ej släcka de känslor, som då i åldringens hjärta sig tände.

»Må hundarne hasta i vilddjurens spår,

och fursten må jaktbytet lofva!

Men konsten att sjunga — ej är hon mig svår,

och ros eller tadel jag därför ej får,

ty sången är gudarnes gåfva.

»Så ljuflig är sången som nattdaggens tår, än häftig som forsarnes flöden, än varm som en doftande, grönskande vår, än härlig som solen, som stormen så svår, än grym, som den plötsliga döden.

»Och den som får njuta af diktningens tröst, ej mäktar han styra sitt sinne. En flamma upptänder så eldigt hans bröst: han måste förkunna med tjusande röst de känslor, sig röra där inne.123

»Ty bäcken, som hoppar från klipporna ner till jämna och grönskande jorden med skummande, fräsande vågor, ej ser, att tröst åt den tröttade herden han ger och svalka åt törstiga hjorden.

»Jag trodde, att fursten och hofvet hört på, dock — sången ej nått deras öra. Men eldig och varm var min stämma ändå, och tonerna klungo i luften den blå för alla, som ville dem höra.

»Jag tackar er alla, som hört mig i kväll: Främst dig, moder jord, o du sköna! Åt bäcken, som sorlar, jag bringar ett: häll! Häll eder, I stjärnor på blånande pall! och häll vare lunden den gröna!

»Och dem, som ej hört mig, jag tackar ändå. De byte från jakten må bringa! Vår furste en segersäll lefnad må få! bojarerna skyddande kring honom stå! Sist hälsa och frid åt de ringa!» En "^inlepserqø:.

sig mossa täcker bärgens branter. Furuskogen, hög och allvarsam, tyngs af snö, och klart som diamanter skimra fjällens hvita väggar fram.

Bore bister åldrig furas glesa grenar rister, och på fästet glimmar matt månens bleka glans i julenatt.125

Enslig färdeman i mörka skogen vandrar hurtigt fram på öde stig. Re'n som barn med näjden väl förtrogen, ej bland drifvorna han irrar sig.

Nordanvinden andas kyla på den bleka kinden, isar skonlöst lif och lem. Men hvad gör det? Hoppet hviskar: hem

För ett år se'n drog han ut i världen, för att lifvets lycka pröfva på. Torftig utkomst gaf föräldrahärden, och för trång blef torparstugans vrå.

O förvägen, ej för fara, ej för frost förlägen, vandrar han åstad så trygg, staf i hand och ränsel slängd på rygg.

Lång var dagen, ännu längre kvällen, där i ständigt rykande fabrik jämt han stod, den blifvande gesällen, arm på pängar, men på hopp så rik.

Att förtjena uppehället, spändes hvarje sena, och i svett och trägen id han för hemsjuk längtan knappt fick tid.126

Hejsan! nu är lärlingsåret öfver. Vida världen hör den unge till. Nu ej längre svälta han behöfver, och sin jul han hemma fira vill.

Men i fickan har han med en julklapp hem åt flickan, och en gåfva grann och stor har han köpt att ge åt gamla mor.

Nordanvinden tjuter öfver slätten, hopar snön i drifvor famnshögt opp, och med iskall arm den hemske jätten famnar skogen i sitt segerlopp.

Himlapällen blir allt svartare i julekvällen; fjället mörknar, och om kort månens bleka skimmer skymmes bort.

Underlig i hågen, gossen känner, huru kölden fjättrar fot och hand, huru tanken svindlar, pulsen bränner, och hur hjärtat sticker till ibland.

Djärf och trägen, trefvar han att finna rätta vägen, som till barndomshemmet går. Fåfängt! stormen sopat bort hvart spår.127

Då en röst i skogen plötsligt ekar, som bekant för gossen ljuder den: »Har du glömt din barndoms glada lekar? har du glömt din barndoms bäste vän?

Stackars gosse! från ditt kval jag dig förlosse! Om du mig vill höra till, aldrig, aldrig skall du då gå vill!

»Fann du hvad du sökt vid fjärran stränder, skenbar lyckas fagra segerpalm? Såg du sol i stadens mörka gränder? Njöt du frihetsluft uti dess kvalm?

Snart förgången, öfver näjden tonar ottesången. Lyssna, lyssna till dess ljud: Här fins frihet och natur och Gud!»

Gossen, snart af köld beröfvad känsel, blir med ens i hufvudet så tung. Trött af många milens gång, sin ränsel lutar han mot tufvans frusna ljung.

Hvarför hasta så i storm och mörker? Hällre rasta och ett par sekunder blott bida här, tills stormen har förgått!128

Stela handen stoppas under rocken. Snöhvitt täcke skyler frusen tå. Långsamt slutas tyngda ögonlocken, och en ljuflig dvala faller på.

Sofva, drömma — drömma bilder, oförgätligt ömma!

Hemmet, målet för hans hopp, står med ens för honom åter opp.

Och han ser så tydligt, hur af henne bordet dukas i ett litet rum; och på bibeln med dess blanka spänne hvilar troget modersblicken skum.

Juleljuset strålar i det enkla, låga huset, och fast skörden slagit fel, får han ock af kakan rundlig del.

Sent omsider natten är förgången; svagt i öster bådas dagens ljus. Öfver näjden tonar ottesången, manande till bön i Herrens hus.

Snöig mosse gömmer liket af en ensam gosse, kall och stelnad i hvar lem. Men — han hade ändå kommit hem.129

Nära torpet i en väldig drifvas famn han fanns, då man till kyrkan for. Fastän bleka kinden mer ej lifvas, fick han träffa dock sin gamla mor.

Facklor glimma i den arla vintertimma, Klockeklangen går i näjdens rund: O, var hälsad, sköna morgonstund! Kerrelemerrmen.

(Efter kroatiske skalden P. Preradovic.)

äg, o himmel, hvar jag hamnar! Mörkret fallit på, och hvarken ser jag vägen eller spåren mellan stenarne och snåren i den mörka ödemarken.

Ingen stugas bädd mig famnar. Från de snöbetäckta fjällen kalla nordanvinden tjuter. Klippans spets allt högre skjuter, och allt mörkare blir kvällen.

1131

Näjden svepes in i töcken. Molnen hopas, och de klara stjärnorna sig hjärtlöst gömma. Moder dyra! moder ömma! Om din son du såge bara!

såge, hur i denna öken nöd och faror honom tvinga, nog du gräte för hans frälsning, och en sista afskedshälsning ville du den vilsne bringa!

Hvarför lydde jag dig icke, då du varnade med orden: »Lämna ej din moders hydda! Troget vill hon dig beskydda. Blif hos mig, på fosterjorden!

»Käre son! o, lämna icke barndomshemmet, syskonringen! Andra länder — andra seder! Ingen där din bädd bereder, och din sorg förstås af ingen.»132

Knappt han detta yttrat, förrän han en stuga varseblifver på den niänskotonima orten. Trötte vandraren till porten, med förtröstan sig begifver.

Sakta knarrar det i dörren på hans knackning, och i skumma ljuset syns en fårad panna. Var barmhärtig! Låt mig stanna öfver natten hos dig, gumma!

Oviss är jag, hvar jag hamnat. Mörkret fallit på, och hvarken ser jag vägen eller spåren mellan stenarne och snåren i den hemska ödemarken.

Ingen vänlig bädd mig famnat. Från de snöbetäckta fjällen kalla nord an vind en tjuter. Klippans spets allt högre

skjuter och allt mörkare blir kvällen.Näjden sveps i töcknig slöja. Molnen hopas, och de klara stjärnorna sig hjärtlöst gömma. Moder dyra! moder ömma! låt mig i ditt hägn få vara!

»Gärna skulle du få dröja, men du ser: jag har att skydda trenne döttrar, trenne söner, slumrande vid mina böner. Flere rymmer ej min hydda.

»Icke länge natten räcker; morgonrodnan snart sig breder. Och tills solen återvänder, skaffa dig af torrved bränder för att värma frusna leder!»

Fuktighet mitt fnöske släcker. Bränsle inom kort jag saknar, och det lilla, som är öfver, för min dotter jag behöfver, då hon nästa morgon vaknar.134

Moder! du dig ej förbarmar! Kan du så en främling såra? Andras barn du aktar föga. — Härvid från hans trötta öga tvenne droppar kinden fåra.

»Har du ej din moders armar för att stilla ögats flöden? Har du ej en egen hydda, eget land, som mäktar skydda och hugsvala dig i nöden?»

Af bestörtning slagen, sviktar främlingen, allt svar beröfvad. Styng han i sitt hjärta känner; kallsvett på hans panna bränner, och hans hjärna är som döf vad.

Men med ens han blicken riktar till den fjärran vrå af världen, hvarifrån den första fläkten i den arla morgonväkten bringar bud om fosterhärden:Nej, ditt barn jag åter blifver. I din famn jag vill mig sluta, fosterland, o moder dyra! Hemåt vill jag kosan styra för att glädjens tårar gjuta.

Aldrig jag dig öfvergif ver; blott hos dig jag finner lycka. Jag på dig all jämt vill tänka, och den graf, du mig skall skänka, skola dina blommor smycka!